

Vier vertelvormen:
Tanbun, Renga, Tanhaibun, Haibun

In de twaalfde eeuw ontwikkelt zich de renga: het poëtisch gesprek (zie hoofdstuk V) tussen twee of meer dichters; het 'kettinggedicht' genoemd. Het is een aaneenschakeling van drieregelterzen, doorgaans 5-7-5 lettergrepen, en tweeregelterzen, meestal 7-7 lettergrepen. De combinatie van drieregelters en tweeregelters is voortgekomen uit de tanka. Het begin van een renga:

zo kalm maar gestaag
groeit aan het verzakte hek
een keur aan korstmos

*hoe het daglicht bij schemer
vervuld raakt van haardvuurgloed*

Het eerste drieregelters van een renga wordt hokku genoemd. Deze hokku heeft zich verzelfstandigd tot de haiku. Matsuo Basho, 1644-1694, is de grondlegger en één van de grootmeesters van de haiku geworden, tevens van de haibun; zijn reisverslagen spreken ervan (zie op internet de uitgaven). In die tijd ontwikkelde zich tevens het speelse maatje van de haiku: senryu, licht van toon, ontroerend, vaak vertellend over mensen en ons doen en laten.

Twee haiku's en twee senryu's:

is dat daar een bloem
die terugkeert naar haar tak ...
– ach nee, een vlinder

Arakida Moritake, 1452-1549

Wat even aanzwelt
zet zich om in de stilte
van even ervoor.

W.J. van der Molen, 1923-2002

nu is het te laat –
je legt geen warme deken
over een grafsteen

Anoniem, 13de eeuw
straks gaat hij bloeien
dat het een lieve lust is,
de bloem in de kruik

Shuka

In de 16^e eeuw ontstaat ook, zoals hierboven aangegeven, samen met de haiku de haibun. De haibun is een haiku, verweven met een tekst. De haibun is zich in ons taalgebied stilaan aan het inburgeren, wordt ingepolderd; de tanbun volgt. Aldus vormen tanbun en haibun een mooi duo, evenals tanka en haiku. Een klavertje vier in ons eigen poëtisch landschap. De renga blijft al die tijd wat in de marge. Vandaag de dag komt er meer en meer aandacht voor; en terecht. En, er zijn ook teksten, verweven met tanka én haiku, een tanhaibun, een nieuwe, vierde vertelvorm.